

INBLICKEN

Varför denna munterhet?

Även den här gången blev informationskvällen för kvinnorna i Växjö lyckad. Lyckad i flera avseenden. Informationen som gavs var både fyllig, öppenhetig och intressant.

Anledningen till att föredragningen blev utmärkt och frågestunden givande kan vi tacka en av Telubs bolagschefer. Men vilken av dem och varför denna munterhet bland åhörarna? Sidan 5

Vad händer kring Celsius?

SIDAN 2

Rop efter fler praktikplatser

SIDAN 3

Probere necesse est i Vidsel

SIDAN 6

Vad händer kring Celsius inför kommande börsintroduktion?

□ Förberedelser och planering inför en kommande börsnotering är långt framskridna och beredskapen inom koncernen är hög inför ett snabbt beslut.

Diskussioner kring en börsintroduktion pågår nu såväl inom som utom koncernen och frågorna är helt naturligt många av skilda slag.

– Celsius har under en längre tid arbetat för en börsintroduktion. Är tidpunkten nu verkligen den rätta i dagens rådande lågkonjunktur?

– Intresset på den svenska aktiemarknaden är för närvarande mycket stort och Stockholmsbörsens omsättning har under de senaste månaderna stadigt ökat. Tendensen tycks fortsätta och det finns hittills ingenting som tyder på någon förändring av den positiva utvecklingen.

Kent Johansson, vice VD på Celsius och den som från koncernens sida är sammanhållande för "projekt börsintroduktion", svarar på några av de vanligaste frågorna kring börsintroduktionen av Celsius

– Vi torde dessutom idag vara mycket attraktiva i en börsintroduktion, eftersom vi visat en stabil och god resultatutveckling till skillnad från merparten av övrig svensk industri. För 1992 redovisade vi vårt bästa resultat hittills med 545 miljoner kronor i vinst, något som fick Dagens Nyheter att beskriva Celsius som "en riktig lysraket i bokslutsmörkret". Vår finansiella ställning är stark och vi har en unikt stor orderstock, som i dagsläget motsvarar mer än två års fakturering.

– Vad innebär ett breddat ägande?

– Näringsdepartementet har uttalat sig för en bred ägarspridning av Celsius. Hur detta i detalj kommer att se ut redovisas först i det prospekt som tas fram när börsintroduktionen beslutats. Staten kommer dock inledningsvis att kvarstå med cirka 25 procent av aktierna. Övriga långsiktiga ägare avses bli stora stabila institutioner och eventuellt industriella partners. Härtill kommer allmänheten och inte minst de anställda inom Celsiuskoncernen.

Ägarbreddningen är på sätt och vis redan inledd genom att det i samband med förvärvet av NobelTech överenskomms att en del av köpesumman skall bestå av Celsiusaktier.

– Kan utländska ägare komma in i bilden?

– Ja. Regeringen välkomnar utländska intressenter i de bolag som är tänkta för börslistning. Som försvarsindustri finns självfallet särskilda skäl att moderera utländska ägarintressen, vilket kommer att ske genom särskilda regler i bolagsordningen. Regler som inte kan ändras utan medgivande från regeringen.

– Vad vinner Celsius med en börsnotering?

– Att vara börsnoterad är en styrka i marknadsföringen, eftersom företaget kommer att bli mycket mer uppmärksammat i olika sammanhang. Det ger oss en starkare företagsprofil, vilket har ett stort värde i affärssammanhang liksom när vi vill attrahera kvalificerad personal eller intressanta samarbetspartner.

– Vi får också tillgång till riskkapital från kapitalmarknaden och möjligheter att finansiera företagsförvärv genom att betala med aktier. Nya ägare kan dessutom sti-

mulera vår fortsatta utveckling genom nya uppslag och krav.

– Vad innebär en privatisering av Celsius för de anställda inom koncernen?

– Medarbetare inom de olika Celsius bolagen kommer inte direkt att märka mycket av ändrade ägarförhållanden. Någon förändring av anställningsvillkor och dylikt kommer inte att ske.

– Tryggheten i anställningen har inte att göra med ägarförhållandet – statlig eller privat – utan med företagets effektivitet och lönsamhet. För Celsius i stort bedöms en privatisering vara kommersiellt fördelaktig och något som därför gynnar alla anställda inom koncernen.

– Förhoppningsvis kommer också många anställda att bli aktieägare med möjlighet att delta i framtida ekonomisk tillväxt.

– När får vi veta mera om börsintroduktionen?

– Så snart de definitiva besluten fattats om hur och när börsintroduktionen skall ske, kommer vi att gå ut med bred intern information om vad detta innebär. Fram till dess arbetar vi med att göra Celsiusnamnet känt och öka kunskapen om Celsius samlade verksamhet. □

Riksdagen beslutade i slutet av 1991 om att privatisera 35 statliga företag, däribland Celsius. Motiveringen var framför allt att renodla statens roll och inte vara företagare samtidigt som man sätter upp regler för näringslivet. Vidare vill man skapa livskraftiga företag med aktiva ägare, som tillgodoser företagets fortsatta utveckling. Genom privatiseringen vill man också frigöra kapital för att kunna göra investeringar i sådant som gynnar samhället i stort.

Det kan vara värt att notera att styrelsen för Celsius Industrier redan i början av september 1991 – alltså innan nuvarande regeringen tillträtt – beslutade inleda förberedelserna för en ägarbreddning och börsintroduktion.

Alf Thomasson, högskolelektor, och Olle Svensson, linjeledare för elektroingenjörslinjen, ser framemot ett fortsatt gott samarbete med Telub. De hoppas naturligtvis också på att Telub skall ta emot ännu fler praktikanter.

Samarbete mellan Högskolan och Telub ett måste – och en möjlighet

Mellan näringsliv och skola finns ett ömsesidigt beroende. Ett beroende som ofta har utvecklats till ett gott samarbete. Så har det varit under många år

W Växjö mellan Telub och de tekniska utbildningarna.

Ett ännu större samarbete kommer säkerligen att växa fram nu när högskolorna ges större frihet. Inte minst vid vidareutvecklingen av den tvååriga högskoleingenjörsutbildningen och bildandet av den treåriga.

För fem år sedan kom den utökade ingenjörsutbildningen igång i Växjö. Utbildningen kom då att kallas mellaningenjörsutbildningen. Ett begrepp som har ersatts med högskoleingenjörsutbildning. Den motsvarar 80 högskolepoäng, påbörjas ef-

ter den treåriga gymnasieutbildningen och pågår i två år. Utbildningen är tänkt att ge eleverna en något bättre grund att stå på än vad den tidigare ingenjörsexamen var när de tar steget ut i arbetslivet.

Vid Växjö högskola finns från och med hösten '93 sex institutioner, varav Teknik och Naturvetenskap, där högskoleingenjörsutbildningen bedrivs, är en.

Med den nya högskoleförordningen, som träder i kraft 1 juli i år, följer en stor frihet för skolorna i uppläggnings- och undervisningen. Hur denna frihet på bästa sätt skall förvaltas vill man från skolans sida diskutera med bland annat Telub.

□ Resurserna samlade

Ett gammalt och gott samarbete med Telub gjorde det naturligt för Alf Thomasson, högskolelektor och ansvarig för ingenjörsutbildningarna, och övriga lärare att bjuda in till en sammankomst helt nyligen.

Telub var representerat bland annat av de båda divisionerna Kommunikations-system och Ledningssystem.

Förutom utbyte av tankar och idéer ville skolans lärare visa sina nya lokaler på Växjö Högskola.

Flyttningen från det gamla tekniska gymnasiet, Teknikum, till Växjö Högskolas område var ett mycket stort steg för dem. Resurserna för högskoleingenjörsutbildningen finns nu samlade under samma tak, som täcker 4.600 kvadratmeter.

– Vi har fått mycket fina lokaler och inte minst fin utrustning för våra elever, förklarar Alf Thomasson. Vi har investerat 11 miljoner kronor varav 3 miljoner har gått till datorutrustning med program och här finns ett 100-tal persondatorer i ett nätverk. El-sidan har fått utrustning för 3,5 miljoner.

□ Vill samarbeta med Telub

Högskolan strävar efter och planerar att även kunna erbjuda en treårig ingenjörsutbildning. Kring dessa planer vill man ha diskussioner och samarbete med Telub, som därmed får möjligheter att påverka. Man vill bygga vidare på det goda samarbetet man haft kring den tvååriga utbildningen.

– Den treåriga utbildningen bör dessutom innehålla ett examensarbete på 10 veckor samt en omfattande sluttentamen. Detta för att göra studenterna mera "ingenjör-fähiga", menade Alf Thomasson.

□ Rop på hjälp

I detta ligger dock ett bekymmer, nämligen svårigheten för företagen att kunna erbjuda examensarbete och praktikplatser. Skolan och studenterna ropar efter hjälp.

– Hur kan Telub hjälpa till?

Frågan går till Jonas Nordstrand, som samordnar praktikplatserna.

– Tyvärr har antalet praktikplatser här på Telub krympt och det är ett stort bekymmer, inte enbart för skolorna utan i förlängningen även för oss själva.

– När vi söker nytt folk, vill vi att de skall ha ett visst antal veckors praktik. Ekvationen går alltså inte ihop. Jag vädjar därför till linjecheferna, att anstränga sig ytterligare för att finna arbetsuppgifter för de blivande ingenjörerna.

– Tendensen att "spara" praktikplatserna till dem som varit här på tidigare praktik vill jag att vi bryter. Vi måste försöka tillgodose även andra teknologer.

– Vi är dessutom helt överens med våra fackliga representanter att vi skall anstränga oss att ta fram praktikplatser oavsett eventuella övertalighetsproblem. □

Alf i Östersund har slagit till igen

□ Vi har tidigare kunnat läsa i Inblicken att Alf Lööv i Östersund kammat hem drygt 29.000 kronor på ett förslagsärende.

Nu har Alf slagit till igen. Den här gången har han förstärkt kassan med 27.000 kronor genom att ha klurat ut ännu ett förslag.

Problemet var att ett par typer av omformare för 400 Hz inte tålde de höga startströmmar som ibland uppstod. Lindningarna brändes sönder. Alltför ofta skickades omformarna till en utomstående verkstad för reparation och omlindning. Alf räknade ut att om man bytte ut några klena plåtar mot kraftigare så skulle omformarna bättre tåla startströmmarna.

Förslaget lämnades in i januari 1991 och har sedan stötts, blötts och provats. Nu vet man att idén håller vad den lovat. Förslaget har godkänts av kunden, Försvarets materielverk samt tillverkaren och reparatören av omformarna.

Så nu – äntligen – kan Alf skörda frukterna av sin insats och kvittera ut pengarna minus skatt.

Förra gången gick pengarna till upprustning av sommarstugan. Kommer de nya pengarna att användas till samma ädla syfte?

– Njae, inte riktigt, säger Alf och skruvar lite generat på sig.

– Nähä??

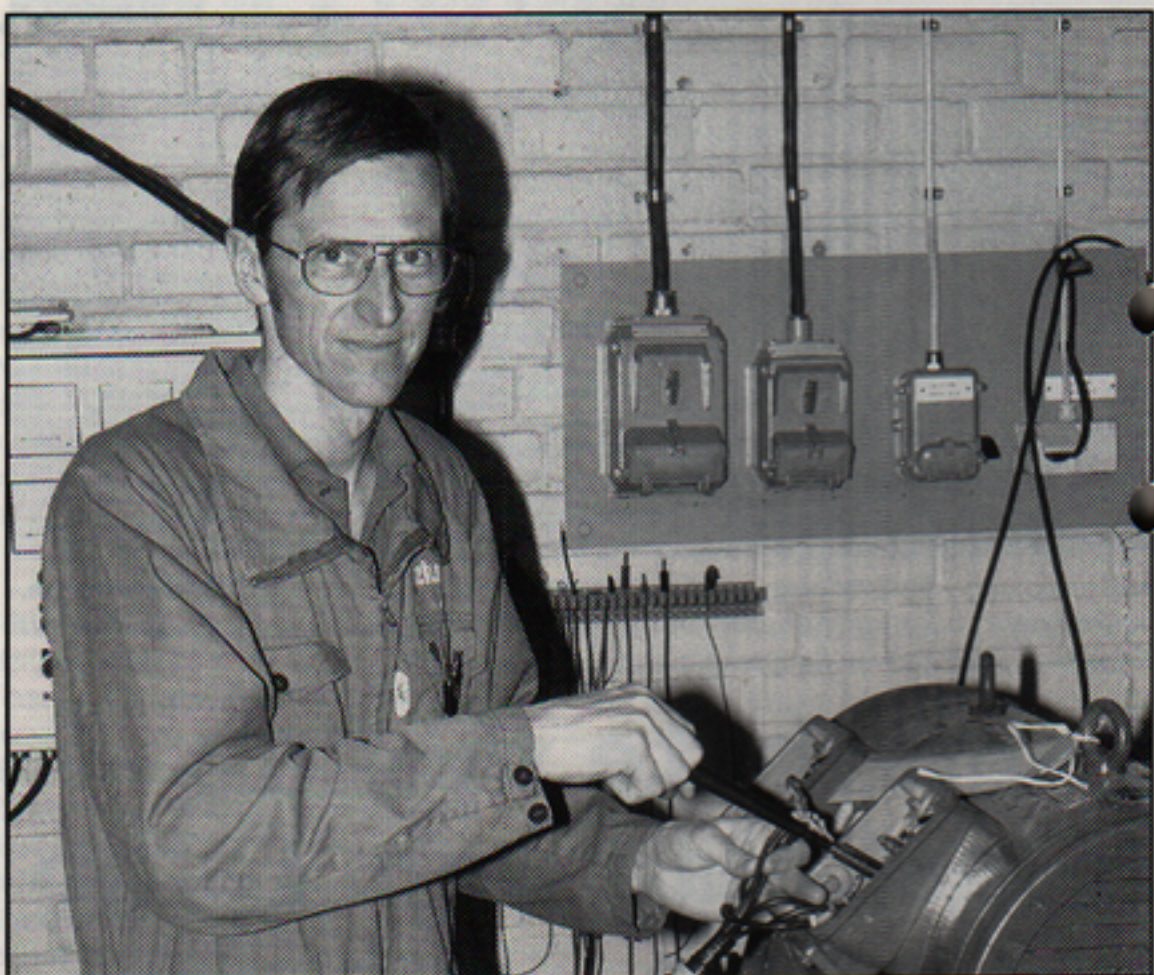
– Hrm, jag tror att slantarna ska få finansiera ett giftermål i sommar, där jag tänker vara brudgum, säger Alf.

Oj, då! Inblicken ber att få gratulera såväl till pengarna som till – lite tidigt kanske – giftermålet.

Har Alf några nya inkomstbringande förslag på gång, manne?

– Nej, nu är det lugnt på den fronten.

Text och foto: Hans Brännström

– Ligg lågt, det här är inget att blåsa upp, tycker Alf Lööv, som inom loppet av ett och ett halvt år sopat hem drygt 56.000 kronor på goda förslag.

Ny annonsserie stärker profilering av Celsius – och Telub

□ En ny serie profilannonser om Celsius har inletts i affärspressen. De lägger betoningen på koncernens ekonomiska stabilitet.

Dessutom kommer man att ha lokal annonsering på Celsius verksamhetsorter.

– Bakgrunden till de nya annonserna är naturligtvis att vi vill fortsätta att stärka Celsius profil hos utvalda målgrupper, i första hand inom finansmarknaden, säger Celsius informationschef Lennart Jonsson.

– Genom gjorda undersökningar vet vi att Celsius nu uppfattas som ett högteknologiskt företag som satsar på forskning och utveckling. Däremot råder det fortfarande en viss tveksamhet kring koncernens ekonomiska utveckling. Därför satsar vi i den här kampanjen på att skjuta fram egenskaper som lönsamhet, orderstock och ekonomisk stabilitet. Målet är att finansmarknaden skall uppfatta Celsius som ett intressant investeringsobjekt den dag då aktien finns noterad på börsen.

En nyhet i den nya annonskampanjen blir lokal annonsering på de olika verksamhetsorterna. Tanken är att annonserna i till exempel Smålandsposten skall presentera såväl koncernen Celsius som Telub. □

Konst

April månads vinnare i Konstklubbens i Växjö månadslotteri blev Jan-Erik Körner, Telub Inforum. GRATTIS!

Örjan huvudpersonen bland Telubs kvinnor

Ännu en lyckad informationskväll

□ – Det var intressant, jag hade gärna velat höra mer.

– Han gav klara raka besked.

– Nu vet vi mycket mer. Det ger stor tillfredsställelse.

Detta är bara några av de positiva omdömen som fälldes spontant efter ännu en informationskväll för kvinnorna på Telub i Växjö.

De uppskattande orden gällde Örjan Eriksson, VD för Telub Teknik, inbjuden till informationskvällen, som kommit till stånd på initiativ av kvinnorna på Telub i Växjö.

Intresset för Telub Teknik är stort. Ett 40-tal kvinnor gick direkt efter arbetets slut till Telub Futurum där informationen hölls.

Örjan hade valt att, efter en lättsam pre-

Munterheten blev stor bland åhörarna när Lena Ramfors på sitt speciella vis ville tacka Örjan Eriksson för en trevlig informationskväll.

sentation av sig själv, tala om vilka visioner han har för Telub Teknik. En nog så intressant redogörelse. Vi fick veta att hans ledstjärna är att Telub Teknik år 2000 skall vara Sveriges ledande teknik- och underhållsföretag inom lednings- och telekommunikationssystem på den svenska försvarsmarknaden, där man skall vara dominerande och heltäckande. Företaget har också år 2000 blivit ledande och duktigt på den civila marknaden, dvs hos verk, kommuner och andra företag, men då inom ett mer begränsat teknikområde.

□ Stora krav på omställning

Örjan visade framtidstro och optimism, trots kommande problem med nedskärningar i försvarsbudgeten och inom Försvarets materielverk, Telub Teknicks största kund.

– Den något kärvare situationen måste helt enkelt sätta fart på våra satsningar på den civila marknaden. Men det kommer att ställa stora krav på omställningar, menade Örjan. Men vi har stora chanser som jag bedömer det, och marknaden är stor både då det gäller våra tekniktjänster och vårt underhållskunnande.

□ Intresse för börsen

På fråga om Telub Teknik fått problem kring leverantörsobundenheten när Dotcom kom in i Telubgruppen och Nobel-Tech kom in i Celsiuskoncernen, förklarade Örjan att man försäkrat sig om att kunderna fortfarande uppfattar Telub Teknik som en leverantörsobunden samarbetspartner. Han ser alltså inga större problem.

Nyfikenheten var också stor kring Telub Miltest, inte minst kring dess utveckling.

– Jag tror, att om tre-fyra år har Miltest fått en ännu större internationell marknad. Men förutsättningen för det är att Sverige går med i EG. I dag är Miltest delaktiga i provskjutningar som Schweiz och Norge genomför, men jag tror det kan bli fler länder som vill nyttja de unika möjligheter som finns på FMV:s anläggning i Norrbotten.

– Hur påverkas Telub Teknik av börsintroduktionen av Celsius? frågade någon.

– Den har inte så stor betydelse för oss, förklarade Örjan, men jag tror ändå att det är av värde att våra ägare finns på börsen.

□ Ställ krav

Telubs strävan att alla medarbetare skall ha planeringssamtal med sin chef en gång om året är en källa till besvikelse för många kvinnor. Eller kanske snarare resultatet av samtalen. Man menar att planeringssamtalen är viktigt för kvinnorna, eftersom det kanske är den enda chansen att få göra sin röst hörd. Nu ville man veta hur Örjan såg på de problemen.

Örjan menade att kvinnorna inte skall vara rädda för att ställa krav.

– Kräv att få den utbildning du behöver för att du i din yrkesroll skall kunna medverka i arbetet att nå din avdelnings mål, uppmanade Örjan kvinnorna.

Det är känt att Telub Teknik arbetar med "förgubbningen" inom företaget genom riktad kompetensutveckling.

– Men vad gör företaget åt "förgummningen"? ville kvinnorna veta.

– Samma sak som med "gubbarna". Kompetensutveckling!

□ Var nyfikna

Självklart ville man också veta vad Örjans uppriktiga mening var om initiativet till att kvinnorna tog lite av sin fritid för att skaffa sig kunskaper om Telubgruppen.

– Det är naturligtvis bra. Jag uppmuntar er att alltid vara nyfikna. Det är nödvändigt för att man skall kunna få en helhetssyn på företaget. Men det gäller egentligen alla medarbetare, avslutade Örjan.

Detta var ett axplock bland många frågor som togs upp under kvällen. En uppskattad kväll som kommer att följas av fler. Men då med någon annan gäst. Vem är ännu inte definitivt bestämt. Men det blir definitivt till hösten. □

Probere necesse est – men inte utan Styrsektionen

□ Att prova är nödvändigt – men inga prov utan Telub Miltests styrsektion.

"Det är ju vi som styr verksamheten här uppe", påstår någon inom sektionen. Och visst ligger det något i det. Sektionen har ett relevant namn.

Deras uppdrag för Försvarets materielverk före, under och efter provskjutningar är av vital betydelse.

Men vad är det de styr där långt inne i Norrbotten?

När nu tussilago, vintergäck och snödroppar här i södra Sverige har sagt adjö, och de andra vårblommorna tagit vid, kan vi väl sända en tanke till våra arbetskamrater på Telub Miltest, ett stenkast från en snöig polcirkel i Norrbottens inland.

Men sänd tankarna utan medlidande! "Nu vill vi ha mycket snö, och eventuella vårblommor får allt vänta med att sticka upp. Det är ju nu det är som härligast här i Norrbotten. Ljusa, långa dagar, underbart solsken, och framförallt inga mygg", säger flera av dem övertygande. Visst är Sverige fantastiskt!

Och det är även smått fantastiskt att besöka Telub Miltest och RFN (RobotFörsöksplats Norrland). Inte enbart för att det ligger nära polcirkeln utan mer för det

Hans Persson, chefen för Styrsektionen, har besökt en av "sina" observationsplatser på skjutområdet. Snöstorm får inte avskräcka.

Värmen och våren är långt borta! Detta är våra norrbottniska arbetskamraters omgivning på skjutområdet där robotprovningarna genomförs.

man gör inom Miltests hank och stör, och då speciellt inom Styrsektionens revir.

"Det är vi på Styrsektionen som styr verksamheten", påstår en yrkesstolt medarbetare. Efter ett par dagar tillsammans med FMV:s avancerade telemätutrustning och förmåg guidning av Miltestmedarbetare är påståendet begripligt.

Styrsektionens verksamhet omfattar ett stort område, och då inte enbart tekniskområde utan även geografiskt. Men låt oss ta det från början.

□ Det låter enkelt, men ...

Telub Miltests uppgift är att vara en teknisk resurs för i huvudsak Försvarets materielverk när de skall testa och provskjuta robotar och andra vapensystem åt svenska försvaret. När en robots funktion och prestanda skall testas behöver den ha en "fiende" att skjuta på. Flera typer av mål kan agera den "lede fi". Ofta är det en fjärrstyrd målrobot, men det kan också vara ett stillastående luftmål. Även s k släpsmål kopplat till ett flygplan används.

Proven sker alltid över ett mycket stort avlyst skjutområde.

Det här låter enkelt. Men ingen får förledas att tro det.

Förberedelserna inför ett prov kan börja upp till två år före ett provs genomförande. Komplexiteten i proven varierar starkt och därmed förberedelsetiden.

Kunderna har alltid en provledare som i samarbete med RFN:s provplanerare lägger upp proven.

Från "hjärtat i verksamheten" – ledningscentralen – fjärrstyrs och kontrolleras proven. Representanter från FMV agerar skjutledare. Det är han som leder

och håller kontakten med piloten i det anfallande flygplanet. Målledaren, som fjärrstyr målroboten, är alltid någon av Miltests piloter.

Febril aktivitet råder alltid före, under och efter de realistiska provskjutningarna både uppe på skjutområdet och vid basen, och då inte minst inom Styrsektionen. Det är här man tar hand om alla signaler som robotar och mål avger via radiovågor.

□ Information i massor

Det är mycket intensiva ögonblick när en målrobot skjutits upp (med hjälp av en startrakett) och ett plan, bestyckat med en robot utrustad med telemätsändare, har gått upp för att skjuta ner målroboten.

Bo Lundgren ansvarar för apparatverkstaden för styrsystem, som klargör och återställer teletekniska system och apparater till flygande mål.

Det är intensivt inte enbart i ledningscentralen utan minst lika mycket där all mätinformation tas emot, d v s inom styrsektionens datagrupp.

Under proven samlas mätinformation in i massor. Det kan vara upp till tre olika mätobjekt samtidigt i luften, robot, mål och flygplan. Fart, acceleration, lastfaktor, motorvarvtal, rodervinklar är bara några av uppgifterna som kan inhämtas.

Det är alltid kunden som avgör vilka uppgifter som skall behandlas, uppgifter, som innan de presenteras för kunden för analys och utvärdering, avkodas, signalbehandlas, databehandlas, registreras och dokumenteras.

Denna verksamhet sker i relativt nya, välutrustade och komfortabla utrymmen på basen. Men vad vore den värd utan Naustapuouta, Sarkasvare och Palja?

□ Inget för bärplockare

Övningsområdet, som är lika stort som Blekinge, någon mil från basen döljer sig dessa för oss smått exotiska platserna. Platser som kan vara svåra att nå om man inte står på god fot med vädrets makter, inhemska fordonsförare och väktarna. Området är med andra ord svårtillgängligt för skidåkare, bärplockare eller andra icke behöriga.

Verksamheten som bedrivs här uppe är alltså inte till för allmänt beskådande, hur intressant den än må vara. På dessa obebodda men under prov bemannade observationspunkter, som bär lappska namn, finns nämligen bland annat radarstationer och välutrustade telemätstationer, som fångar upp och registrerar signaler från robotarna som testas över området. Data län-

JAS 39 Gripen är en populär "gäst" på basen. Trots stor sekretess fanns det möjlighet för en skrivande Telubmedarbetare att beskåda en start. Imponerande!

Foto: Anders Åberg

kas sedan ner till basen för presentation och utvärdering.

Efter denna "snabbvisit" på skjutområdet är vi tillbaka på basen och Styrsektionen.

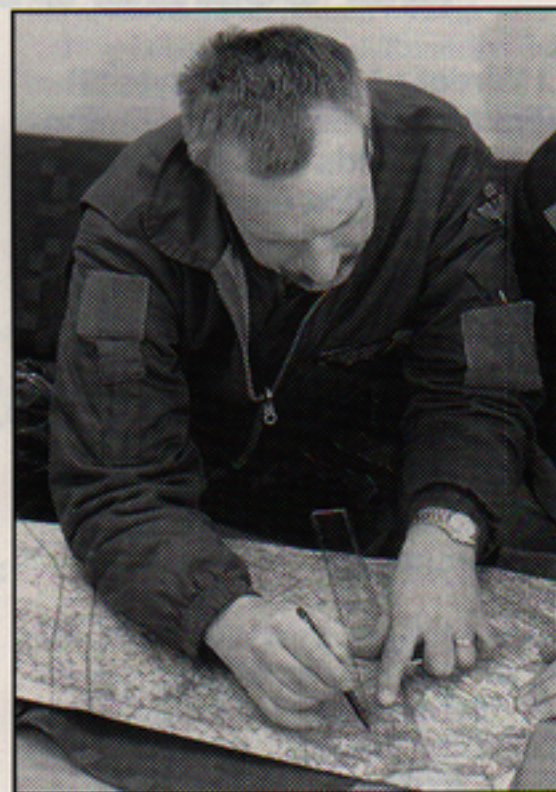
Förutom telemät- och datafolk ingår i sektionen verkstäder, som klargör och återställer de teletekniska systemen och apparaterna samt hela målsystemet och flygplanen ur el-telesynpunkt.

Visst kan provskjutningarna "misslyckas" också. Då gäller det att ta reda på varför. Här spelar bomavståndsmätningen en stor roll.

□ Underhålla är nödvändigt

Styrsektionen har 15 medarbetare och det är Hans Persson som styr sektionen. Vilken slags verksamhet pågår inom sektionen när man inte har robotprovningar?

Hans berättar: –Vi ansvarar för 1400 apparater fördelade på basen och inom provningsområdet. Apparaterna kräver såväl underhåll som reparationer. De kan också behöva modifieras. Och det är i stort sett

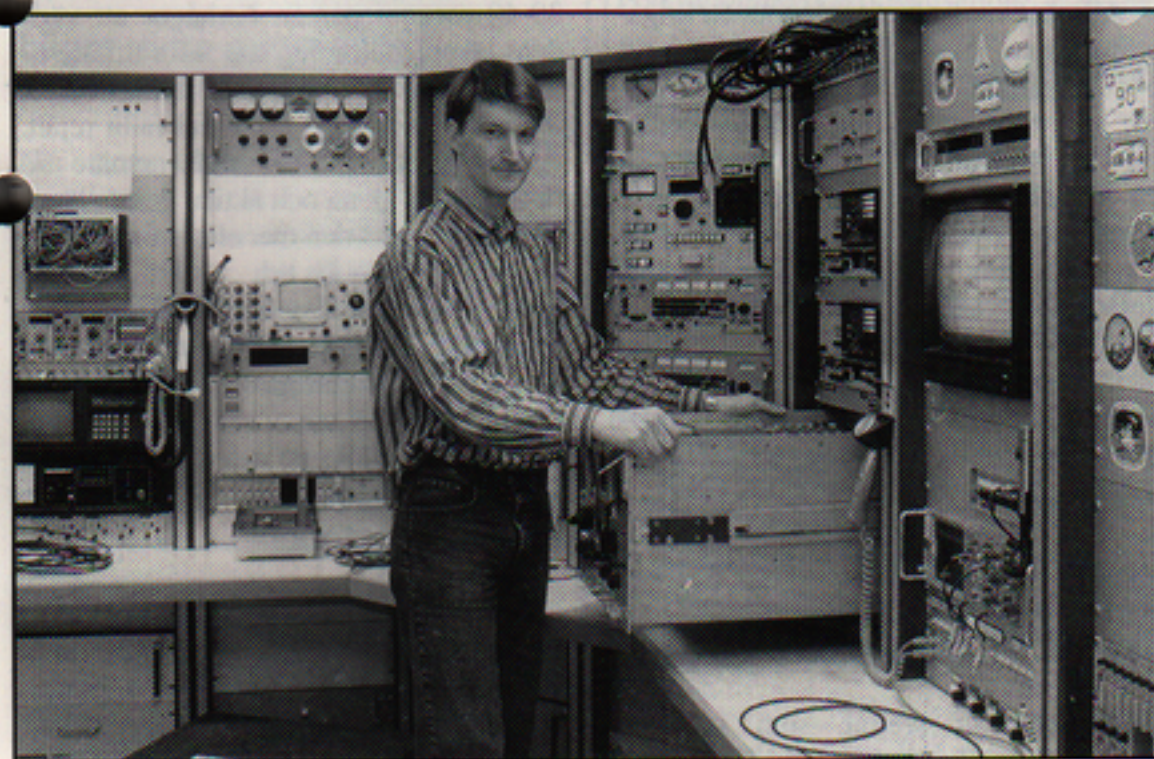
Flygsektionens chefpilot Åke Riström lägger ut dagens rutt. Sektionen, som mycket ofta samarbetar med Styrsektionen, svarar för flygning av de militära flygplanen, helikoptrarna och målrobotarna.

samma personal på Styrsektionen som underhåller systemen och opererar dem.

– Dessutom, fortsätter Hans, utför vi utvecklingsarbete. Som exempel på detta vill jag nämna att vi i samarbete med Volvo Flygmotor för tre år sedan utvecklade ett släpplätt utrustat med en jetbränslebrännare, som naturtroget simulerar värmeutstrålning från moderna stridsflygplan. Vi tog fram målkropp med bränslesystem, elektronik, kommandosystem och telemätssystem. Utvecklingsarbetet pågick i tre år.

– Vi strävar efter att öka våra sk externa utvecklingsuppdrag. Idag är det tio procent av vår verksamhet.

Sedan 1985 tillverkar och tillhandahåller vi dessutom mikroprocessorstyrda mottagare och telemätenheter i målrobot RB 06. Samarbete förekommer även med övrig försvarsindustri. □

Urban Holmdahl ansvarar för telemätmottagningsystemet, vars uppgift är att ta emot all direkt telemätinformation och den som länkas in från skjutområdet under provskjutningarna.

Hur värderas en aktie – och vad är det som gör att börskurserna varierar? Dessa frågor behandlar journalisten Bengt Carlsson i sin tredje artikel i serien om börs- och aktiefrågor.

Aktievärdering - en fråga om framtidsbedömning

□ Värde på en aktie knyts till allra största del till förväntningar om framtida vinster. Ju högre vinsttillväxt desto högre värde. Men liksom all värdering bygger den på antaganden, förhoppningar och prognoser, där det inte finns några givna svar. Och som i de flesta andra fall i livet så är det enda som är givet att verkligheten aldrig blir som prognosen. Likväl behövs bedömningarna.

Det finns idag flera modeller eller formler för att räkna fram ett aktiepris, men oavsett vilken modell man väljer, så är det den förväntade framtida vinstutvecklingen som är avgörande.

Hur långt i förväg kan då börserna räkna in i framtida resultat? En tumregel är att börserna ligger ett till ett och ett halvt år före konjunkturen. Det betyder att kurserna börjar gå ned mitt under en högkonjunktur om vinsterna tros minska under de närmaste åren.

Efter årsskiftena 1991, 1992 och 1993 har börserna trots på en snar förbättring av konjunkturen och kurserna har under de första månaderna varje år dragit iväg uppåt. Men förgäves, verkligheten har blivit dystrare än börsernas prognoser och kurserna har fallit tillbaka. Så har dock inte skett i år.

Förlustföretag värderas högt av börserna

I tron att svensk industri snabbt skall kunna förbättra sina idag usla resultat värderas nu till exempel verkstadsföretagen långt högre än vad dagens vinster motiverar. Många stora bolag som Volvo, SKF, SSAB, Stora och Avesta Sheffield går med förlust idag men värderas ändå högt av börserna.

Efter frisläppandet av den svenska kronan steg börskurserna raskt med över 20 procent tack vare att svenska exportvaror därmed blev billigare – eller vinsterna högre för de företag som kan sälja utan att sänka priserna.

Kurserna har fortsatt uppåt med 10 procent i år och de flesta är nu ense om att både det här årets och nästa års vinstökningar räknats in i dagens aktiepriser. Med ett av börsernas favoritord betyder det att de kommande årens väntade vinstlyft är diskonterade.

Börserna älskar att diskontera. Eftersom börskurserna till stor del bygger på förväntningar är detta också logiskt men uttrycken kan bli väldigt märkliga emellanåt.

Ett exempel är när FN-styrkorna gick in i Kuwait i januari 1991. När Irak invaderade Kuwait i augusti 1990 föll världens börser och stämningen förblev sådan under hösten. I Sverige spädde detta dessutom på av att finanskrisen började.

Allmänt var bedömningen att ett krigsutbrott, som FN:s intåg var, alltid leder till börsnedgångar, men så blev det inte den här gången. I stället steg världens börser starkt, i Sverige med hela sju procent på en dag. Höstens nedgång i kurserna hade diskonterat (räknat in) ett värre krig än vad det nu såg ut att bli och istället, just det, diskonterades ett snabbt krigsslut.

Vad är då rätt börskurs?

Den som svarar rätt på det blir rik. Till syvende og sist är det tro och förhoppningar det handlar om, men några tumregler är ändå bra att ha.

Värdering efter P/E-tal – förhållandet mellan vinst per aktie och börskurs.

Ett mått är p/e-tal, som står för price/earning, d v s priset i förhållande till förtjänsten, visar helt enkelt hur många gånger vinsten per aktie som börskursen

motsvarar. Ett företag som tjänar tio kronor per aktie och har en börskurs på 100 har alltså ett p/e-tal 10.

Vinsten per aktie beräknas i regel efter 30 procent schablonskatt. Bolagens verkliga skatt kan dock vara både högre och lägre – men för enkelhetens skull används en schablon på 30 procent.

Vilket p/e-tal som är det rätta beror också på vilken bransch det är fråga om. På 80-talet tjänade bankerna stora pengar men värderades bara till sex, sju gånger årsvinsten. I efterhand var detta klokt, men bedömningen var att bankerna inte skulle kunna hålla de vinster de hade då, även om det då inte var någon som kunde förutse att det skulle gå som det nu har gjort.

Astra har under många år betalats i 25-30 gånger årsvinsten. Det är mycket högt, även jämfört med alla andra noterade läkemedelsbolag i världen, men bygger på tron att Astra under många år framöver kan fortsätta att förbättra sina resultat med 30-40 procent per år. Farhågor att världens läkemedelsbolag står inför tuffare tider, med hårdare priskontroll, har lett till att bolagens aktier i vissa fall fallit rejält. Även Astrakursen har under senare tid fått känna av detta och aktien är inte längre den kursraket den mer eller mindre varit under mer än tio års tid.

För aktier med så hög värdering som läkemedelsbolag räcker det med en liten minskning i framtidstron för att kursen skall falla.

Värdering efter substansmetoden

Under 1980-talet blev det alltmer populärt att titta på ett företags förmögenhet, som på börssvenska kallas för substans. Fastighetsbolagen värderades upp, liksom snart sagt varje bolag som hade hus, som hade ett högre värde än de var bokförda till.

Så kom finanskrisen, som gav

fastighetskraschen, som gav bankkraschen, som inte är över än.

Börsens intresse för substans falnade snabbt – fastighetsaktierna föll faktiskt innan finanskraschen började (en riktig diskontering skulle det visa sig). Aktierna i bygg- och fastighetsbolag, finans- och försäkringsbolag samt banker föll snabbt.

Visserligen har fastighets- och försäkringsaktier återhämtat sig något efter en period i höstas när ingen ville ta i dem med tång, vilket även gällde för bra och stabila bolag. Men det är nog mest riskbenägna spekulanter som vågat sig på fastighetsaktier.

Nu är det framtida vinster, eller förhoppningar om sådana som gäller.

Värdering efter avkastningsmetoden

Företagets förmögenhet har ändå betydelse när ett bolag skall värderas. Enligt en skola, som bland annat används i Affärsvärlden samt hos flera fondkommissionärer och banker, kan ett företag värderas till sitt egna kapital om det är ett avkastningsmål. Om företaget har en lägre avkastning skall aktien värderas lägre än det egna kapitalet eller tvärtom.

Vad avkastningsmålet skall vara får placeraren själv bestämma. Kort sagt skall förräntningen av det egna kapitalet (som består av aktiekapitalet, reserver och gamla vinster) vara den ränta som kan nås på en riskfri placering, där oftast räntan på en statsobligation används, plus en riskpremie – eftersom aktier inte är riskfria.

Om räntan är tio procent brukar avkastningsmålet ligga kring 12-13 procent. Högre för bolag som bedöms vara mer riskfyllda och kanske lägre för säkra.

Lägre ränta ger stigande aktiekurser

När räntan faller sänks därför avkastningskravet på aktierna. Lägre avkastningskrav betyder att fler aktier blir "billiga" och därför ger lägre ränta oftast stigande aktiekurser. Dessutom gynnas företagen ofta av lägre ränta eftersom deras egna lån blir billigare och att de, liksom kanske deras kunder, börjar investera. Därav debatten om att räntorna i Sverige måste ned. □

Tjänsteförändringar

Per Foisack från IDA till LIVS

Miljonbeställningar till Dotcom i Växjö

□ Tre order av strategisk betydelse – glädjen är stor på Dotcom och då särskilt på Växjökontoret.

– Det sammanlagda värdet är på 3 miljoner kronor, berättar en glad regionchef Göran Edgren.

En av beställningarna kommer från Rikspolisstyrelsen, som har köpt nytt telefonväxelsystem till polisen i Växjö.

Högskolan Karlskrona/Ronneby har beställt lokalt nät för data.

Trio Plast i Smålandsstenar har köpt ett telefonväxelsystem till sitt nya kontor.

Vi gläds med våra "döttrar". □

Aktuella interna kurser

Kurs:	Datum:	Ort:	Sista anm.dag:
Projektarbete, grundkurs	26-28/5	Växjö	30/4
Ekonomiutbildning för resultat- och omkostnadsansvariga	1/6 3/6 4/6 9/6	Växjö Arboga Stockholm Östersund	30/4 30/4 30/4 30/4
Konsultutbildning, steg 4	1-3/6	Växjö	30/4
Uppdragsledning/projektledning			
Att ta fram tekniska dokument	8-9/6	Växjö	7/5
Försvarsmiljö och organisation	24-26/8	Växjö	18/6

Ytterligare upplysningar lämnas av utbildningsavdelningen, som också tar emot din anmälan.

Nya inom Telub

Jan Erik Gustavsson, KA, Solna, började den 1 april som chef för avdelning Systemteknik inom division Kommunikationssystem. Jan Erik kommer närmast från en anställning som VD Communicator AB, Solna.

Lennart Forslund, TC, började den 1 april som ekonomichef på Telub Teleanläggningar, Arboga. Lennart kommer närmast från Celsius Development AB, där han hade ekonomiansvaret.

Roland Kvist, LLU, började den 1 april som servicetekniker på avdelning Ledningscentraler, Växjö. Roland kommer närmast från Industrielektronik i Växjö AB.

Slutat

Jan-Lennart Franzén/KSTN

Stora skidframgångar Telubare i koncernen

□ I ett sagolikt grannt vinterväder genomfördes historiens första Celsiusmästerskap på skidor i Storlien sista helgen i mars.

De tävlande kommo från när och fjärran, nämligen från Karlskrona, Växjö, Motala, Arboga, Bofors, Karlstad, Linköping, Stockholm och - sist men inte minst - Östersund.

Att tävlingarna blev en succé kan man tacka - förutom vädret - arrangörstaben från Telub i Östersund. Men så har det gånget, under ledning av Lars-Erik Svelander, många gånger arrangerat dylika mästerskap under FFV-tiden.

□ Längdåkarna startade

Tävlingen inleddes på lördagen med längdåkning. I klassen Damer Yngre Veteraner vann Lillemor Svensson från Linköping, men sedan var det Telub som gällde: På platserna 2-5 hittar vi Inger Boberg, Helén Nordlund, Gunilla Hollsten och Inger Jonsson, alla från Östersund. Inte dåligt, tjejer!

Nästa klass med Telubintresse var Herrar Äldre Veteraner. Där vann Jan-Christer Carlsson från Karlskrona. Undrar vad han tränat på för underlag? På 8:e plats

Segrartrion i pojkarnas skidlopp: Segraren Bengt Persson flankeras av en fortfarande sammanbiten Stefan Ahlgren och Björn Lindqvist.

hittar vi Lars-Ivar Andersson från Arboga, på 9:e Jan-Olof Bäckström, Östersund, på 11:e Sven-Erik Persson, Arboga och på 17:e plats Håkan Östergren, Östersund.

□ Storslag för Östersund

Så till småpojknas klass, Herrar 21. Där visade Östersundsgänget att det kan åkas

skidor (också) i norr. Vann gjorde, inte oväntat, Bengt Persson före Björn Lindqvist och Stefan Ahlgren. Sexa blev Anders Karlsson, Arboga och sju Holger Olofsson, Östersund. Delad 9:a blev Jan Grann och Stefan Johansson, båda från Arboga.

I klassen Herrar Yngre Veteraner blev det äntligen en seger för en sörlänning. Sten-Åke Styvén från Arboga segrade. Fyra blev Stefan Sollander, Östersund, trots (eller tack, vare?) avsaknaden av slalompinningar. Sören Ajax, Per-Erik Persson och Sune Karlsson, alla från Östersund blev sjunde, åttonde respektive elfte man.

□ Favoritseger i slalom

Att Stefan Sollander, Östersund, vann slalomtävlingen för Herrar Yngre Veteraner skulle bara ha gett insatsen tillbaka om tävlingen varit med på Oddset. Billy Backman förstärkte triumfen för arrangörsklubben med sin andra plats. På 13:e plats återfinns Åke Roos, på 17:e Per-Erik Persson och på 29:e plats Sune Carlsson, samtliga från Östersund.

I småpojknas klass, Herrar Seniorer, vann Pontus Andersson, Arboga. På 11:e - 14 plats hittar vi Bengt-Åke Enerlöv och Ingvar Jonsson, båda Östersund, Mats Andersson, Växjö samt Stefan Ahlgren,

Tre glada pokalvinnare från Östersund. Helén Nordlund, Stefan Sollander och Billy Backman.

r för ästerskap

Segraren i Herrar 21-klassen Bengt Persson efter väl förrättat värv (eller varv).

Östersund. På mer blygsamma placeringar finns Jan Grann, Arboga, Bengt Persson, Östersund, Jonas Enestubbe, Växjö, Holger Olofsson, Östersund, Anders Einarsson, Växjö, Anders Karlsson och Tomas Sivertsson, Arboga.

I klassen Damer Yngre Veteraner startade endast en Telubtjej, Helén Nordlund från Östersund, Men hon gjorde det desto bättre. Hon utklassade resten av fältet och vann med nästan sex sekunder före Lena Hålm-Ekberg från Motala. Kan det möjligen bero på att det var Heléns man som stakade banan?

□ Gubbgänget

Så var det dags för gubbgänget. Herrar Äldre Veteraner. Lars-Ivar Andersson från Arboga blev tvåa, slagen med drygt fyra sekunder av Otto Neuriesser från Bofors, som hade en kanonbra tid. Jan-Olof Bäckström, Östersund, blev fyra, Roland Söderberg, Växjö, nia, och Sven-Erik Persson, Arboga, blev 13:e man.

Alla de nästan 200 deltagarna var rö-

rande överens om att de upplevt en magnifik veckända i Storlien. Någon dristade sig till att föreslå att Celsiusmästerskapen permanentas till Jämtland med Telub Fritid Östersund som ständigt arrangör. Ett betyg så gott som något.

□ Beundran för Karlskrona

Slutligen måste man beundra deltagarna från Karlskrona. De åkte bil till Storlien för att delta och sedan bil tillbaka till Karlskrona. Det du!

Ortsansvarige i Östersund, Håkan Östergren, vill också ha ett ord med i laget.

– Arrangemangen var som vanligt förnämliga och jag vill tacka alla funktionärer för ett proffsigt jobb. Tävlingsarna gav mycket god PR för Telub och vår verksamhet. Att vi dessutom tog hälften av medaljskörden får vi glädjas extra åt.

Text: Hans Brännström

Foto: Lars Munkeby, Ulf Kjellin

Dygnet runt – året runt

□ Dotcom har inrättat en ny servicefunktion, "24-timmarsberedskap". Den är kopplad till deras Remote Center vid huvudkontoret i Bromma. Det innebär att deras telekunder kan nå dem närsomhelst på dygnet för felsökning och felavhjälning av växlar.

Detta är en tjänst som kunderna efterlyst länge. Ett antal kunder är redan kontrakterade och beredskapsteamet består av några tekniker från Stockholmsregionen. Tanken är att tekniker från hela landet framöver skall ingå i teamet, som totalt kommer att omfatta 10 till 14 man och som har en beredskapsvecka i taget.

Via Remote Centre i Bromma har de fjärrövervakning av samtliga anslutna televäxlar. Utanför kontorstid gör 24-timmarskunden sin felanmälan till en särskild larmcentral. Larmcentralen ringer upp den beredskapstekniker som har jour och denne kontaktar i sin tur kunden. Via sin bärbara persondator kan sedan teknikern jacka in sig i nätet och ringa upp den felanmälda växeln för att lokalisera felet.

24-timmarsberedskapen omfattar till att börja med enbart tele, men från början av sommaren kommer den även att utsträckas till datakunderna. □

Tack

25 år på Telub nu gått
Hjärtligt Tack för den fina gåvan jag fått.
Maj-Lis Lundbäck/GMRL

Att jag fyllde 50 år kan inte förnekas efter all uppvaktning med blommor och presenter. Därför vill jag säga ett stort och hjärtligt TACK till arbetskamrater, företag och fackklubb.

BG Svensson/LYRE

INBLICKEN

Telub AB

351 80 Växjö

Internadress:

MR/Björlin

Redaktör och ansvarig utgivare: Anita Björlin, Växjö, tel. 0470-422 15, telefax 0470-289 51

Kontaktpersoner: Jan-Olof Björklund, Arboga, tel. 0589-815 06. Hans Brännström, Östersund, tel.

063-156 154, Stig Hedlund, Solna, tel. 08-705 50 70, Gunnar Thorngren, Vidsel, tel. 0929-370 00,

Annika Hellspong, Bromma, tel. 08-704 00 00.

Tryckeri: Halls Offset AB, Växjö. Upplaga: 2000.

Om inget annat anges svarar redaktören för text och foto.

Golfspelare är ett märkligt släkte och släktet blir bara större och större.

Våren lockar fram många förmågor och sporten inspirerar dessutom en del att skriva små essäer. Läs hur Mats Dahls på Telub Inforum smått filosofiska betraktelser slutar med något så jordnära som golf.

Träd

Första betraktelsen

Jag har fått lära mig att känna stor respekt för träd. Redan som barn fick jag erfara att träd minsann inte är att leka med. Ett ensamt träd kunde se nog så oskyldigt ut och inbjöd till spännande eskapader. Men den inneboende driften hos en ung pojke att försöka betvinga trädet, att till varje pris nå toppen, slutade ofelbart med ett våldsamt fall och en stunds andnöd. Oftast också med svidande skrubbsår och ömmande ryggsjut som följd. Än idag kan jag minnas barndomsårens bittra erfarenheter av att träd inte kan bemästras.

När träden gaddar sig samman kallas det skog. Det oskyldiga gossebarnet, föll ofta för lockelsen att gå in i det stora äventyrlandet som skogen utgjorde. Men när det började skymma och leken var slut, var det skogens rätta jag som tog överhand. Äventyrlandet förvandlades till något mörkt och farligt och alla träden sträckte ut sina armar efter gossen som snubblade och hulande försökte rädda sig hem till ljuset, värmen och tryggheten. Men redan nästa dag hade skogen åter förvandlats till ett spännande äventyrland i den lille gossens fantasi. Ty trädens oemotståndliga lockelse lyckades alltid övervinna gårdagens rädsla.

Andra betraktelsen

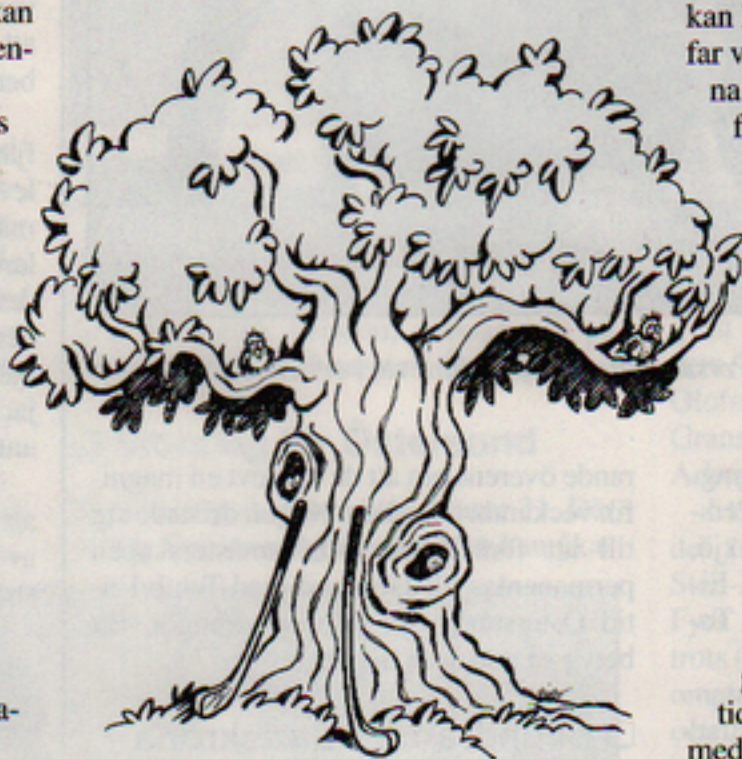
Under början av sextioalet gjorde jag och min familj många resor utmed gamla vägen mellan Stockholm och Uppsala och då stannade vi alltid för att rasta vid ett mycket speciellt träd – en enorm ek vars omkrets det krävdes tre fullvuxna män för att omfamna. Och varje gång fylkades vi barn kring vår far som med darrande stämma förmälde: "Detta, mina barn, är

Sveriges Äldsta Träd

En liten mässingsskylt vid den gamla ekens stam bekräftade också att så var fallet och vi barn stod storögda och begapade

den imponerande trädkronan medan fadern visste berätta att självaste Karl den XII en gång hade vilat vid dess rot. Säkert hörde vi denna berättelse tjugo gånger och varje gång blev vi lika andäktiga inför historiens vingslag – tänk om trädet kunde tala!

Men allteftersom åren gick förtvinade trädet till blott en strimma av sin forna storhet.
Blixt-

nedslag och miljöförstöring tog ut sin tribut och idag vet jag inte ens om trädet över huvud taget finns kvar. Nya vägsträckningar har förflyttat trädet långt från allfartsvägarna och det är nu många år sedan jag besökte den helgade platsen. Men nån gång ska jag åter åka den gamla Uppsalavägen igen. Då ska jag ta med mig mina barn och förhoppningsvis kan vi stanna till vid en alldeles speciell plats där jag med vördnad kan berätta att: "Detta, mina barn; är Sveriges Äldsta Träd".

Tredje betraktelsen

Av träd kan man utvinna trä – en råvara som i århundraden utgjort en av människans viktigaste tillgångar, bland annat för att bygga hus och tillverka papper. Ett synligt bevis, på vilket dessa små betraktelser är utskrivna. Av trä kan den händige också förfärdiga prydnadsaker, nyttoföremål, konstverk m m. Själv är jag född med tio tummar när det gäller sniderier och har alltid varit avundsjuk på de som kan hantera såg, hyvel och stämjärn. Min far var dock inte alldeles oäven med sådana verktyg och jag har många gånger förundrats över vad människan kan åstadkomma med relativt enkla medel. I skolan har ju träslöjd av tradition varit obligatoriskt för pojkar, åtminstone var det så på min tid. Mitt smärtsammaste minne från dessa övningar härrör sig från sjätte klass då jag skulle svarva till ett runt ben av en fyrkantig stav. Jag grep mig an uppgiften med tillförsikt och anföll den roterande trästaven med svarvstället. Det hela resulterade i ett lenläst långfinger varvid blodvite uppstod och jag föll avsvimnad till golvet. Sedan den dagen har jag alltid närmast mig allt vad träarbete heter med stor skepsis.

På senare år har dock mitt umgänge med trä upplevt en viss renässans i så motto att tre (!) av mina trognaste följeslagare benämns just trä, nämligen: Trä-ett, Trä-tre och Trä-fem eller kanske vanligare: Driver, Spoon och Lillspoon. Moderna landvinningar har dock förändrat dessa sk "woods" till att kallas något så befängt som "metalwoods". Det närmaste jag kan komma ett sådant material på svenska språket skulle möjligen bli järnek, men det är ju en helt annan sak...

Nåja, som alla säkert redan förstått har jag plötsligt hamnat i mitt favoritämne av alla kategorier, nämligen golf, så det är nog säkrast att jag slutar här.